

کارندۀ قساوی گف بر داند سرپرستش کان.. د قی: شـرزاد حسان

(هـ تا چارشـو بسـر تـو د بینم ناز نینی کورد
بسـر بیلبلـکـی چاوی مندا د کشـ تـمـکی تر
&

کـ فرمـسـکم لـسـر روخساری کیژی د شکاو بینی
وتم یاخوا لـسـر سوورگو نـ بینم شـونمـکی تر)
“هـمن موکریانـی”
&

{شای خـون}

• ژینا گیان.. ما ئاوا.. چ باسـ هـنووکـ لـ ئاسمانـ؟ یان بـ
رح و جـستـ لـو مانـدووتریت کـ ئـم سـرزـمینـ بـجـبـیت،
سـز و میهر و نـستا ئیای تـ لـگـ خـک و خـشی و ناخـشی
خـکانـکـ کـ کـمینـیـکی ئاشنان بـ تـ و هـم پـرـشی
ئـوانـشی کـ نایانناسیت، من دنیام تـ ناخوازیت کـس
پـنجـیـکی بریندار بـت یان مـرگـساتی خـت ئاسا.. بـچـژت،
چونکـ دزانیت کـ ئـوانیش وکـ تـی خـمزـد سـتـمدید و
زامدار و لـوبـبار و زـد پـژمورد بوون. ژینای مانـدووی
ژـر دـستی زـمانـ ئاخـ هـنووکـ خـوتوویت یان بـداریت؟ تـ
بـیت ئاگات لـو شـرش و هـرا و زـنا و گـفـند نـبـت کـ
خـون و خـن و خـند و خـم و خـشـوودی و خـیای ئاگرین و
خولیای سـرفرازی و سـربـستی.. دنیای تـنیوـتـو؟ بـ
هـزارـها نـبووک و کچانی نـباق و بـوژن و دـرـزـکـر و
کـلاوـنشین و کـشـکـشین هاوسـزی تـن، چ مـینـ بن و چ نـرینـ،
لـ خانمان و لـ پیاوان، هـم یاخی و خـونبین بـ ئاینـیـکی
زـوشان و موژد بـر و مژد هـن کـ هاوسـز و هاودـردی تـن.
هـ نازـنین و نازدار کـی هـر هـموومان کـمـکـ سـر هـبـ و
بینـ چ شایـغان و جـش و خـرش و جونبوشـکـ کـ دـی هـر
هـمووانی خـستـ تـ سـر ریتـمی سروودی “ئـی رـقیب” و “خوایـ
و تـن ئاوا کـی”، هـمدیس ئـت سـرقافـچی هـزارـهای
لـوانـی کـ خـونیان بـ شکاندنی قـفـزـکان و داـووخانی قـا

سختگیران و بندگان کان و بندگان بینو، که ببون ب زیندان و گستان و سزاخان و دزدان کی هائیسو و هار هومو ئوانی نترسان خونیان ب دنیای کی بهادارتر و نارامتر و کسانخواز و مرقدی روان بینو که بهت بوون و بهت ب هقیقت کی رها!

{چی قوربانی}

گیانی گیانان.. گوتیان که گویا جوانم رگ بوویت.. ولی حاشا.. ه 'بور'ی نازا و سرم شقی رابوون که هومومان خنمان پو بینو، بگومان جوانم رگ بوویت وک خانم شرفانی فرانسایی "ژان دارک: ۱۴۱۲/۱۴۳۱"ی پاکیز که وک ت دژی ستیم و بهدادی ریحی که گایی نرسالاری و دزسالاری دجنگا، بهام ئو و هار ت بوویت.. ه 'توار'ی برزف که با کانت دیدا ل بنی 'ع'رش فیلک، هاوکات چریکت تاریکپرست کانی کاس و هو و گژ کردوو و ت قاندوونی.. گرجی ل چاوی ئوانی که نپرست و کوپری رح و د و مشک وای مزنند دکن که تی فریشتیان روانی دزدخ کردوو! ئو تیت.. ه تا قانترین مین که وک خانم شرفانانی "رژاوا کوردستان" ب خوینی پاکی خت دنیات بهدار کردوو و گروت بردوو، که نک ب تنها "ئران" و بس، بهکو ل سسر کی نخش و جوگرافیای "شهباتی ناو راست" دا ت بوویت ب بهیداغ و ممشخ و نموونی گیانفیدایی ب درژیایی چنندین سدد، دندو مملکت تک و مژوو یک که زیندان و قساخانیه ب ژماریه کی ز ل زنان و کچان ب چند و چوون، بگر بانگی خوینی ت هار چوار قوونی دنیای ت نیوتوو.. ئتی خشویست لای ملیه نها بوویت ب سیمبول و سرم شقی شرش و برخودان و شار مزی سار هار هومو رزمزکان، بگر ل چاوی هار هومو هاوخوان و هاوتوخم و هاور گز و هاوسز کانت جوانییکت بهجهشتوو ب ئمم که بارتقای خون و خزگی هار هومو مردمگ ل ژیاندهست و جوانناس و جوانپرست و برز دماغ کان که ب چ ئفسوون کی سادی ریحی پاک و خاک ای خت هار هومومان ل دوری خت که کردوو، ئمم یک که بر ل هانتت چند پرش و با و بووین وک ناردی پرت دندو و داک و داک و کند و لندکان، دندو ئمم رزگاری که سیخناخ ب پیوانی گرگن و خسیو ل بارای ریحی و دژ ژن و کی هاور گز و هاوتوخم کی ت!

{پایزنام}

هه له پایز و خزان مـلوولتر و هـم شاعیرانـتر، هـوـرینی تـه له یـک خیاباندا پایزی راگـه یاند که گـهـارـزانـکی و دـووی خـیدا هـنا که هـزارـها خیابانی دیکـه مژدـی بـهـارـکی بـه ملیـهـنـها بـهـخی، ماـئاوایی تـه چ موعجیزـه و پـرجوویـک بوو که هـر هـموومانی لـسـر سفرـه و خوانی خـشـویستی که کردـو؟ ئـو یان چ سـهـنگینی و رـهـنگینی و پـرجوویـک بوو که نواندت بـه ماـئاوایی و نـهـمانی خـت؟ دـستان و دـژمنانی دـشـت لـسـر هـمان ئـو خیابانـدا که کردـو و هـم لـسـر هـر هـموو جادـه و کوچـه و کهـانـکان و خیابانـکانی دیکـه که تـه کردت بـه ئاگردان و کوانووی بـهـرخـدان و خـشـویستی و جـش و خـرـشی سـرکـشی و خـونی زیندـگیـه کی شکـمـندانـه که ئـگـر تا هـنووکـه نـهـمانبوو بـت و خـون بوو بـت.. ئـو تـه له پایزـکی غـمناکی نـو دـه و رـحی ئـهـمـدا وک تـهـر و پـهـیکی شارـزا هـنات و دـهـنـو چاوانی ئـهـمـدا چاندت.. هـه خـونهـنـه غـمین و بـهـجـرگ و خاکـهـا و زـهـد سـلار و سـهـنگینـه مان!

ئـو یان چ گـهـه بـهـندـکه که چـند تا سـهـه موویـکی سـر و پرچی تـه، یانـزی قـهـهـک له کهـزی یـخی و هـهـهـهـهـه و سـرک و جوانی تـه که بـه بـهـر چاوی هـزارـها خـیان لـه رـهـفتـه و سـهـرپـهـش راپسکـاند تا بـه کامی دـی خـت هـهـتاو و هـهـوای پاک بیشواتـهـو، ئـاخر نـهـدـکـرا.. ئـاخر خـه نـهـدـکـرا جوانیـهـک له ناو تـه قـهـهـهـنگ و جواندا بـه درـژایی تـهـمـن و زـهـمـن بـهـنـکهـت؟ ئـهـر بـه راست ئـهـم لـسـر کام ئـهـستـهـر دا دـژین که سـر و پرچی تـه پیاوانی هـهـهـهـهـه و خـهـگر و هـم گـهـگـرتوو له شـهـهـهـهـه رشتندا بـهـم چـهـهـهـهـه و دـهـیری و دـهـللی و دـهـهـری بـهـهـن؟ ئـاخر بـه راست دـهـکـهـت بـه تـهـهـهـه بـه بینینی سـر و پرچی که و بـه سـهـرپـهـشت دـهـهـهـه دـهـهـهـه رـحی تـهـدا بـه قـهـهـهـهـه؟ تـه بـهـهـهـهـه ئـهـوان و ئـهـم جـهـهـهـهـه هـهـمان ئـهـستـهـهـه بین؟ ئـهـمن گومانم هـهـهـه..!

ئـاخر حیکمـهـه تـه تـهـدا نیـه ئـهـوانی دیکـه ی ئیماندار و خوداناس زـهـندـه قیان لـه پرچ و پـهـرچـهـم و زولف و ئـهـهـهـهـه ی کهـچان و ژنان بـهـهـه و بـهـهـه.. ئـهـهـه یان چ سام و ترس و 'فـهـهـهـه' که بـه رامبـهـر بـه جوانیـهـک که یـهـزدان یانـزی سـروشت بـهـهـهـهـه تـه که بـه پـهـند و حیکمـهـه نیـه.. پـهـهـه و ئـهـهـهـه و جـهـهـهـه و سـهـهـهـه یف و موخابن بـه ئـهـه و ئیماندار و بـهـوادار بـهـهـهـهـه!

{پـهـرچـهـه می ئاگرین}

چ شرم و شووری یی بوو که پیاوانی ئامرد و 'رربت' ئاسا و ئوقه
لله گو زنده قیان چوو له پای یاخیوونی چه ند تا که له ئه گریجه و
په رچه می نه ترست، که گوايه له ترس و تاوی دزه کردنی زولفی ته
له و دایه "عرشی فله که" بله رزه ت.. گه رچی ئه و یان مه حاه و
مه حاه یش نییه. به نام.. به نام.. له چاوی پیاوانی دار به دست و
پاسه وانانی ئاداب و ئاکار ته بویت به کنگا و و سه رچاوه و
کوانووی گه کان و ته فان و وه یشووم و بووم له رزه و فیتنه و فله ساد
و فسق و فجور و فاحیشه، که به نه ندازه یکه کوشنده و به ند و
ترسناک بوویت به ئه وان که له وه دابه ت دزه خت له ئاسمان وه
گواسته ته وه سه رزه مین و ئه م سه ر به ئه وسه ری خیابانه کان، به
راده یکه که به جوانی ته خره شان به دم هه نگام و زه بر و زه نگ و
خوه نه هه چوونی ناحه زه کانت که وه که ئه وه وابوو که گه کان و ته فان و
زه مین له رزه یکه که له ژه ره په یه کانی ئه واندا به رپا کرد به ت.. وای له
پیاوانی زه ده له رزه که و گرگن و گزگل و ته قیو له سه به ره و به نه و
به رامه و نیگا و له نه جه ی له رزه که مه ره و ترپه و ته ققه ی که وه و په وه
و حریت و قاقا و قریو ی له ناکاوی خانمان.. وای.. وای..

گیانه.. ژینه ی ئازا و جه ره به ره و گو خاتره.. خاتره مه به که نه وه
ته بوویت که به خو نه ری زوای خت ژینه ملیه نه هات به دره خسته وه،
ئه وان که که مردوون و به خیانه نازانه، نه وه تا له سه ره خیابانه کانه
مردوو که نه وه نه ده زه ره که مه گه ره مردوو که نه دیکه ی گه ستان رابه
و به دار به نه وه و میهر به نه نه که زینه ده مردوو که نه دیکه ی نه مه
سه رده مه و ره ژگاره به نه نه. نه ته به مه رگی خت سه لماندت که نه وانی
گا گه له و نه ره وه و نه ره گه له و هه مه که نه نه گانه یانه زانیوه به نه.. به هه ق
واتکرد و وا نه نه وتیت، نه وانی نابووت و و په پووت له ته په ست و
توو نه که سه لماندت نه مه ی نه نه رینه گه له ی نه مه ده ره ره زینه دانه ی له پای
ئه وه ی ده مان به وه خه شکردوو که که نه کان و خوشکه کان و نه نه کان و
ده ستگیرانه کانه یله و به نه ده واری نه مه نه، گوايه نه مه ی که یله و
ترسناک تا نه ندازه ی مه ره شاد ده بین گه ره نه وه ده نه وه نه شکه وت و
کونه ی تاریکی ما نه کانه وه که با نه ده و مه له ی نه وه قه فزه به نه و
هه تاویش له نه نه دات، وه که هوزار و بولبول به نه نه نه مه ی که نه و
گه نه و لا، که تا هه نوو که نه مانزانیوه که نه وه ی گیرخواردوو ده نه وه
قه فزه و به نه ده واری فاقه و ته نه و ته په که و داوی نه مه دا ده چریکه نه نه،
ده خو نه نه، به نام هه یهات که وا نییه و خه مان له گه له ی ده ده نه، ئاخه
خه نه وه ناخو نه نه و به گره چریکه و چه هه هه و جریو نه نه زاده ی
خه شنوودی نییه، به که کو گریان و شیو نه که و سینه کوتانه به دیواری
قه فزه که نه و ده رگا و په جه ره ی شیشه به نه ندی ناو خانوو که نه و ما نه که نه

کڼ بوون بڼ زیندانی جوانیڼ کان، چ کڼ لاو ڼ نشین بن و چ کڼ شکنشین، کڼ دیار ڼ ئه ڼ هی ڼ نر ڼ گر ڼ ل و نر ڼ وزی کڼ و د ڼ ن و و نر ڼ بان و ځ ل و یا غنیش د ڼ رکۍ ناک ڼ ین و ت ڼ ناگ ڼ ین کڼ جریو ڼ و چریک ڼ تان خو ڼ ناوی ج ڼ رگ و کڼ فچ ڼ ینی د ڼ ب ڼ ندی و گرینی ر ڼ حی پ ڼ ژمورد ڼ و و ژ ڼ هراوی بوونی خ ڼ یا ڼ و خ ڼ ون و زیند ڼ گیتا ن ڼ!

{ تار يکي رست کان }

مڱڱر نڙ تزانو ڪڙ وڙها وڙنڙي ڙنڙن ڊڪرڙت ڪڙ چ فریودڙ و جادو وڱڱرڱکن، ڪڙ گوايڱ ڱو ڱڙڙر هڙر تا ڱو موويڱ ڪي سڙر و پرچتان شڙيتان ڱڪتان حڙشارداوڱ، ڪڙ ڱڱڱري فریوداني پياوڱ ئيمان تڱڪمڱ و هڱم لڙرر ڪڙڪان تان هڱيڱ، ڱو ڱيان چ بڱوا و ئيمانڱ ڪي تڱنڪڱڱ و عڱمبارڱ پڱيڱ ڪڙ وا زوو بڱ ڊڪرڱوتني پڱرچڱمي خانمڱ ڪي سڱلار و سڱنگين ڪڙ ويچار و شڪڱيڱ لڱ چاواني تڱدا شڱوي ڊيچووري رڱشن ڊڪردڱوڱ، ڊڱ من دلنيام ڱڱتڱ ڊڱتزاني ڪڙ ڱوان هڱترڱشيان لڱو پڱشنگ و تين و تاو و چرايڱچوو ڪڙ لڱ ناو چاواني تڱدا ڱو ڊڱ و رڱح و مڱشڪي تاريڪي ڱوانڱي رڱناڪ ڪردڱتڱوڱ، ڱوان ڪڱ شڱمشڱم ڪوڱرڱ ئاسا ڊڱڱڱ تاريڪي راهاتوون، ڱڱڱڪرا رڱشنڱي تڱ چاڱ و گڱڱ و ڱرڱند و بيري بڱ بني ڱو گيان و بووني ڱوان بختڱ بڱر ڊيدڱي هڱزارڱها، ڪڙ دوا جار ڱت ڪرد بڱ قورباني وڱ پڱروانڱي ڊڱوري شڱمع و سووتاي ت هيج ڱڱڱت بڱ تاوڱڪ رڱحيان رڱشن بڱتڱوڱ، وڱلي تڱ چي بڪڱيت ڪڙ ڱوان ڱيانڱوڱت ڱو ڱرڱند و چاڱ و ڪونڱ تاريڪڱي ڱڱشڪڱوتي ناو مڱشڪ و ڊڱ و رڱحيان رڱشن بڱتڱوڱ، خواستڱڪي وايان نييڱ ڪڙ ڱو زوڱمڱتڱي ناو ڱيان ببينن ڪڱ سيخناخ بووڱ لڱ مار و دوپشڪ و تيغ و زڱمهڱرير و سڱسڱسڱ و پاشماوڱي سڱڊڱها جڱوجانڱوڱر ڪڱ ئافات و وڱيشوومڱ و زووخاوڱڪ لڱ ڪينڱبازي و رق و ڙڱهري شاماري حڱوت سڱريان هڱڱگرتووڱ ڊڱرهڱق بڱ تڱ و هاوتوخم و هاورڱگڱزڱڪانت، ڪڙ ناسرڱون تا بڱسرڱ جواني تڱ و هاورڱگڱزڱڪانتدا بڱقي ڱڱڪڱنڱوڱ و ڱڱڱڱڱڱڱوڱ!

{ نه-نی و ت-تگ-ی گ-ب-ند-ک }

ئەررە بىر راست ئىش تە بىر ئىش نەقىست ئىش و گە بىر نەدىت نە ئىش و؟ يان خودى رەشە بىر بىر زىرەتى و شەيدا بىر سەر و سەكوت و قىزوقەت بوو كە بىر ھەويە بىننى ئىگرىجە و خەت و خەت بوو كە وەك شەنە با و شەما ھە سەر مەست خەت نە تا سەرى كەت و تا قەگەى دارزاوى كەزى و بىسكى

شاراو و عترلیت رابمووسا و نوازشت بکات، جواناوی بان و برامات لاک خیدا ببات بو مرام و نیازای که هرچی کچان و ژنانی شانیشینی مملکت هان لاسایی ته بکنو، لولاو چی نرگل و پیاوانی رح ککگایی هان زنده قیان بچست که ئیدی تهی سرقافچی و رابر رنونی هوموان دکیت که ناکرت سار و پرچیان قوژ و ککوو هوبنن، بو نیازای که ئیدی ندرکرا رشک و نسه و گن و زروو خوننی پاکیان هومژن!

هه کچی ئاسمان.. ئووتا بای 'وشت' هات و له هر چوار قوننی دونیاو شنه بای خشنوودی و رهاکردنی زولف و بسک و پرچم و کزی راگی یاند، لنبو ئو زینداننی که تیکوتبوون.. رها و سرفراز بن به هتا هتای.. ته ببت ئو و خزگی به بته دی؟ ئره به راست ته ببت نرگل لک و رح ککگا ئاسا هه بن که له سدای بیست و دوو و هزارای سیه مدا به سحری ئو پرچم و ئگریجه به بکون سار سمکبان و حیلاندن چون ئسپی شت که له ژرفشاری کوبانی خون و جشدانی هوسه هار و گگرتنی شادمار و هم دممار دزوول ییکان تا ئندازی زین و پین کویان خیان به لسه و رها کردبت؟ خه گر وا بته.. مرحه ببرنه بیمارستان و تیماری ئو هومو برینه زار و زوونندیان به بکین که بته کم و زوون و تیراو و برینی هوکردوو.. له سار پسته؟ نا نا نا.. به کو له سار پپای رح و ده و مخ و گلله نی چاوانیان!

وجا.. خه که ئه گر ژیان و زیندگی مرمگه ل ئیمتیحان و تاقیکردنه و بت دننو ئم دونیای خماندا، پاداشتی چاک و خراپ له قیامت ته به فرمانی یزدان بته، که واته واه واه پیاوان به خیان که به نیازن به دیداری حریکهان و غیلمان شاد بن له به هشت.. مرحه ئوان چاوانی خیان دابخه.. ئه گر نا.. ئوونیان چ تاقیکردنه و ئیمتیحان کی ساخت و فشه؟ که واته چ حکم ته کی ئیلاهی ته دایه خانمان به ختری نرینهکان له کونجی ژوور و نینه درو و که هاتنه درو و شمرجه نیقاب و بورقا و سارپش و رفته و لچک و مانت به پشه، گر واه بت که واته به هشت به جگ له هته لکی به لاشخان هیهی دیکه نیه!

به دیدگای من ئوونیان ته وسئامزه و پپ له موفارقه و پاراده کس، پتریش ف و ته ککبازی رحی نرینه و پیاوسالاریه، گممه که چه پپی دهسته اتخوازی و ئایدی له ژیا کی سردسته یی نرینه به هه و هه زارها سایی به دواو به له سته و چه وساندنو و خ زاکردنی نرینه له رگی یاسا و رسا و ئده بیاتی مهزه به زده یی که کی میراته که هی نرینه به.. نهک مهینه که ئوونیان جگای گومان و پرسیار، له ئاکامدا به و نیازش گیشتهون که ژنان و کچان که یله

و ملڪ ۽ ستن مديدي بن و ٻي دريڙاڻي تمان و زمان خون ٻي
سريستي و خودگدگد رايي و سرخه ييبوون نئين، ڪي زادي مڙووي ڪي
نايڪسان و راسيستي و نارسيسي نريندي تدا پيادي دڪرت، ٻي
مڙجي ڪي تاي دت ڪي ڙنان و ڪچان خاون ٻي و نڇر ڇياني نين،
ل ڇي ناغي ٻي وگي ويو تا سريان ديدا ل ٻي ردي ئي لحد، ئي وڻش
وايڪردو ڪي ئي ڪي ڪي ڇي ل ڪي يلو بووني ئي ودا بئين ڪي
ئي وڻياني مڇا، چونڪي دوو ڪي يلو ناتوانن ل ئي لڦوباي ڇي ويسي
و ئي وڻي و ڦيان و ميهرو و سزداري تبگن و پيگن. . . ئاخر مڇا
ڪي يلو و ٻي ندي وار و ديلي ٻي ندوباوي ياسا و رسا و نريتي
ڪي نڇرستان ٻي توانن ڪي يلو و ٻي ندي واري ڇر چنگ و ڪي يدي ڇياني
ريها و ئازاد بڪن. . ڪي ئي وڻياني ڪي ٻي دڀختي نريند ڪاني ئي م
شا نشين ي!

يانڙي ٻي ديدگا و ڇي وڻي ئي وڻياني فتي شيتان بوو ڪي فريوي
داويت سري شڪت دابخرت و توندي نڪي تي و، يانڙي ماندووي
سڦر بوويت و شڪت و پرز لڇا، پاسداراني ڪوڊن و
ياسا و ڪاني ٽاڪار و ئاداب و پاسا و اناني ناوگي دوچاري هيستيريا
بووين، ئاخر دڪرت ئي واني ڪوڊن و ياغنيش و ايان مڙند ڪرديت
ڪي ئاسماني شين: ريش داگي ايت ل تاو ئي و گوناھ ڪي بير يدي تي
ڪي دڙخ و فيردوس ل ڇي ڪي ڇي ياندا لڦ و لڦ بووين، چونڪي
ئي گري ئي وڻي ڪي فريشت ڪان سڙر تاتڪي يان ڪرديت، ٻي باڪ ل
ماڇر راي دونيا و مڙدمگلي تلاو ٻي دست گرتي ل بن نڇا تووي
ش و ش ي هڙارها هابيل و قابيل، سڙري ڪوشتارگا نڇا وڻا ڪان
و ئي فسان ي مملاني ئيبليس ٻي رامڻر ملي نڇا ٻي مڙجي فريوداني
مڙدمگل ڪي و و ل خراپ بن و پشت ل چاڪ ڪاري، ٻي واتا
ئاسماني ڪي ٻي باڪ يان سڙر ٻي و خوينباراني ڪي ئي م سڙر ميندي
ٻي گن و پير و ل و تاوي ڪردو، ل و تي "عيساي مسيح" ٻي سڙر
خاچ و چوارمڇي ڪي شراو خوينباران، ڪي تا هڻو ڪي ش ن
دابزيو و ن ئاسمانيش ٻي بارگاي باري تي علا هڻيڪ شاو تي و!

{خانم ڪي تي نيا د نڇو ج ننگي د}

رحي رڻوان. . ڙينا. . ڪي واتي ڪي فرياي تي بڪ وٽ ڪي ئاسمان سڙر ٻي
و پي شوحا و شيرز ٻي، نڪا ڪي شتي ڪي "نوح" ٻي ڇي و
سڙر نشين ڪان وڻي زريا هڻي لوشت، سڙر اسيم ٻي و هڻو زمين
لڙر و گڻ ڪان و بورڪان و جڙرها دڙد و نڇي ڪوشند ڪي
مڙدمگلي گيرد ڪردو، ڪي چي. . ڪي چي تي ٻي باڪ ل وڻي سڙر پي ش و
رڻفت ڪي 'با' ديات و فريشت ڪان ل ڇت توو و تڙاو دڪيت،
هاوڪات ئيسرافيل و جبرائيل و عزرائيل و رڻوان چاواني ڇياني

نووقا ندوو ل ترس و تاوی ئو دیمانی تیایدا گیردیت و هم
ئازا و جربز، کچی ئوو تی بوویت 'ژینا'ی هور و سار، ل بری
ترس و تقین، ئوئند چاو قایم بوویت. یان هور خو و خدی خت
بوو ک خندللو بوویت و سمان سمان پیادوووی هنگاوت ناو
و ر دووی سارپشکت نکوتوویت، لولاو ناچار و سیاچار و لرز
لو بوون فریشتکان ل حوتمین تببقی ئاسمان، پاسداران و
یاساوانی داربدست ناحز ب جوانی و بوهریت ب رادیک شتگیر
بوون ک وک ئووی تی شککا بیت و بتکوتن و بتکوتن و بتکوتن تا
ه ناس ل بربان!

ئیدی تنگ تاوتر بوون یاساوانی ر و شتمندی ع مبارپ ک ب
هق م خلوقات ز ندقچوو بوون ل برردم ئارامی و دلبری تی و هم
پرکمدار و 'ف' لهاتوو ل تاو شنگی و زیباییت، ناچار ب
پل پروز و یکاندردوو و خکوتن و هلقیان بست و پژدندیک
بازنایی و باندیان سازکرد ب قدد باای تی و ب پچ و لوول وک
خمی ناقات ل سات و ختی شکانی شکمندی کچانت ل ژر ز بر و
زننگی داندانی پیاوانی مزهه بزددی ب مزب و مالا و ترسنک!

چما ن تدزانی توخمی نریندگلی ناوگ برسی ب بینینی پچ و
لوولی قفی کزی و بسکی تی خوئنیان دکووت و ئاگرک دنو
شادمار و دمار دزوول ییکانیاندا برپا دببت ک ل و دای
کپ و ب سسای هه ا یسای بگا تی دارستانکانی سارزمین و باخکان
و لالزار و باخی نو فیردوس ک تی و وشک پکالا بسووتنن?

چما ن تدزانی ک پاسوانانی دوری دامن و تشک و تیرلژ و قدد و
باای تی وک گیانداری کوی و دندکان و سمدارکانی دیک ک
وو ئسپی شت ئاسا سمکالان دکن ل تاو ه و سسی هار و ش هو تی
دنو خوئندا گگرتوو، قستیان خیان بن ب قامچی و تیغ و
شمشیری زولفقا و قممی دوودم ک خوئمنزان و سادیستان ل
سد لاو ل و کوت بکن و. هشتا ئخای ناکن؟ ئوان ب تی نها
ب بینینی خون و فرمسک و ئار قی ش ئرگازم دبن و بس!

چ غمناک دیمانی گ لگورگ و کارئاسک کی سرک و تنیا و بچار
دنو ج ننگدا، ج ننگی سددی بیست و دوو و ه زاری سید مینی
"شهاتی ناو راست" ک تیایدا ر حکان پزمورد و تاریک و سام
لنیشوو. بگر تاریکتر لوی ک چاو بتوانت چاو بینت..
ئمیان چ گورگستان ک.. ئیلاهی?

چما ئ تی تدزانی ک کچزای 'حوا'یت ک گوا ی 'ئادم'
فریوداو و بباکان ل درختی حرام و قدد غکراوی خواردوو.
بب ئوو ئتی ک لاسایی دایک 'حوا'ت کردتوو و سارپچی
دکیت و هم پ ب زارت خندلوان سوو ک دکرم نیت و هم

سرپریش ددیت دتست 'با' و گژنی گژردلولو!

چما ئتت نددزانی دایکانی من و ت و هزارها ب سددها جار و بار برددوام ب ترسو ب کچکانی خیان دگوت. "سرت داپش.. کشت داپش.. با دامنی کراسکت تا سر گزینگ بت.. م مککانت بشارو.. قریو و قاقا و خننت نیت و مرگ دنت، خت تاس و لووس مد و خ مازندو، بددم ریشتن و پیادوویدو ئاو مددرو، زار و دمت بشارو ک نان دختیت ئو کاتی پیاوان دیارن، ترپ و تقی کوشکانت نیت.. گر نا.. نرروز وک گللگورگ گمارت ددن و و و..هتد.

ب راست ئمیان جنگه یان دونیای کی تاز؟ چما ئتت نترانیو ک یاساووکانی دوری خون و خیا و خولیاکانت تیان ب نچیرک زانیو ک راوی بکن و پستکی بگروئن ک ب هق گرواندویان، چونک ت کچ ئازاکای دایک "حوا" بوویت و گویت ب ترپی دلی خت شل کردوو.. نک ب تنها شیتان، ئگر نا.. وا بباکان سرپریشکت ندددای دتست ریش بایک یان گژردلولو.. ئوان ب هیای ئو خونو و تیان راو کرد ک دستان سوز دبت و ئوسا بهشت یک بست لیان و نزدیکتر دبتو و ئتش ک گویا شریک و هاوشانی شیتانی، گمی خت دکیت و سزا و باجکی ددیت.. سزا و باجک ک لوانلو و ل جوانی و شکمندی ک من دنیام حریک کان لاسایی ت دکنو و بنز لو داربدستان دکنو و ت تیان وها ئشکنج داو ک بیرت بچتو و هناس بدیت.. هناس و بس!

چما نددزانی بچی دایکانمان سد باریان دکردو ب چرپو ک ئو.. کچانی 'حوا' ل پراسووی چپ و هم خوار و خچی 'ئادم' دروست بوون و تا قیامت راست و رک نابندو.. هر بیه للسر هر سیلی کمان و گزستانک و جادیک پیاوان و لاوانی داربدست وک ئرژنگ وستان، ک ل شمشیر بندتر قیت و قز وستان ب ناوی چاودری خراپ و چاککاری خکی، ک گزرک ب هر ه و پ و کتنک و سووک گوناهاک ب دار و متریق و ت و قامچی و قیرپاچ و شلاق نیو مردووتان بکن، ب و نیازی رک و راستان بکنو، ئی دایک نچرپاند ب گوی تدا ک هر هوی راستکردنو یک خوینی جرگ و شکانی شکمندی و گبند و رسوایی ب دواو ی کچکم، ک زادی میراتک ک زر قورس کسمان بیزانین کی دستی پکردوو و کی کتایی دت و گ ب گ دبت.. خ گر بشیزانین پمان شرم بیدرکنین، چونک پیشسازی و برهمی دتست و فیکری ئم ی.. ئمی چی و چی و چی؟ ختان ناوی بندن!

ئەندازەى دەپىرى و دەللى بوونى فرىشتەكانى ئاسمان لە تاو ئىرىيى و بەغالتەت بىردن بە جوانىيە ئفسوونبار و و رەحى 'بەور' ئاسات.. گەرچە مەرگەنەش بووبەت؟ ئاخىر پاسەوانانى نامووسپەرست مەزەندە و ترسى ئووان هەيەكە بە هەزارەها فرىشتەى دەورى عەرش و مەلەكووت پايدەستى لەبەكەن و بەتەكەنەو، لە گوینەكە هەندەکیان لە تین و تاو و ترسەكى پەنھان كە تە بەرپات كەردووە.. پەتە و بەیان هەوەرەت و ئىدى چەدەكە نەبەنەو فرىشتەگەلەى دەورى عەرشى پەزدان، بە هەزارەهاش لە تەكە رەيە زەدە نەزدارەكان، هەم لە تاو بەبەكە تە و نەترسانت لە ئاگرى جەهەنەم سەمەى چاوانیان بەژەتە و كۆرەبن، ئاخىر فەرمانەكە نەدەكەرا فرىشتە نەرزەوزەكانى ئاسمان و هەم سەرزەمین پەكانەردووە بە شەوارە بەكەون ئووە كاتەى پەكەا مەست و حەيرانت دەبن كە ئاو لە تە دەنەو بە جەرەكەكە كەیل و كەس بەبن كە وەكە گەداكان سواى خەندەيكە و نەگەيكە و ناز و هەوايەكى تە بەكەن، واى.. واى.. ئووانیان چە ئابەوچوونەكە بوو كە فەزە و شەكەى خەیان لە بەردەمى خانەمەپەكەدا دەنەندە!

{ خەون و خەیاپەكەى خەوناوى }

چەما ئەتە نەتەزەنى كە لە شانەشەنى بە خەیاپە و خەونەكاندا.. خەون بەینەن و خەیاپە فەین سەزاكەى خەونە سەرە؟ هە نازەنەنى هەر هەموومان مەراقى ئوومانە و بە ئەقەرەین.. ئاخىر چەنەن ئەتە لە شەوى دەيجوردا وەكە چە دادەگەرسەتەكە هەر هەمووان عەیب و عەورەتە و چەهرەى ئەرژەنگە ئاساى خەیان بەینەن لە مەملەكەتەكەكە هەر خەونەكى سەرەكەش و سەرەكەش بە خەى پەپەینە سەرە و خە سپەردنە بە دەزەخ لەسەر دەستە ئووانى نەحەز بە خەونە شەكەرەكە نەشەكەكە؟

هە 'شەهرەزادە' كەى ئەمە.. چەما ئەتە نەتەزەنى كە ئاخونەكان نەبەینەن و هەر خەونەكى رەنگەنى كەچە رەنگەپەكە و شەكەرەژنەكە زەندەقیان دەبات، دە ئاخىر دەزەنى یان نەكە بەینەنى خەون بە رەژى رەناكە لای شەمشەمە كۆرەكان چە گوناھەكى كەبەرەپە، تەى خەشخووان و سەراسیمە بە داستانى "هەزارە و پەكەشەو" كە 'شەهرەیار'ى مەستە و مەیزەدە كەردەتە و جوانى تە ئفسوونە و سەحەرە حەكەپەتە و داستانەكانى تە دوا پەندە پە لە تەنوپە و گەرچە بىباتە و بەدەم زەنگەنەوێ زەنگوونەى دەنگە تەى خەشخووان خەو بەبەتەو.. ئىدى بە هەمیشە و بە هەتاهەتەپە 'شەهرەیار' شەیدا و دەوانە و گەرەدەتە و نەتوانەتە سەرتەبەتە و بەكوژەتە وەكە هەزارەها لە هاورەگەزى تە، لە پەى بىانوویەكە تە هەنووكەش دەپەر نەپە.. تەكە بىانوویەكە

خوڼځېري پادشاکان و پياوځکان بوو ک ب ه ميش خوڼي خوڼناوي
'نرگازم' و سږمست و شادي کردوون، ئيدي تي ئفسوونگر هاتيت و
ب گاننوي داستانونکان "شهریار"ت سږسام و حيران و هڅري
خت کرد و مږگي ديکي هاورگڅزکي خت راگرت، 'شهریار' ب
نندازيک شاد بوو ک شويکيان عاشقان نکان شاهان خواستي ئو
بوو ک ئيدي سږرپشکت ف بديت. ئيدي خت رها و سږرفراز کرد،
چونک جواني و زرنگي و ئفسووني جادووگرانت بوو ک ئو
خوڼځريي 'شهریار'ي بنځ بکات.

نن تان تزي کي ئووشيان پياو ساديست و خوڼځرکاني مملکت تي
شت و داغان و غمگين کرد و کستيان کوت ک پادشا دسټبرداري
خوڼځري کچان و خانمان ببت. پياواني مست و خشنود و ئاسوود
ب خواني خوڼنای و خياکوژ لڼځگان گيانخي شخواني ک لک وکت
نارام بيت بوي ک 'شهریار' دستي ل خوڼ پاک بکات و
بيشوات. بځگش يوي ک تا ه نووکش خوڼنباران و شانшинي
پرس و واوځيلا و مږرگسات. ه جوان!

بام ئو تيت ک هزارها داستان و سږرگوزشت و پند و ببت و
بالر و هيکايات و چيرک و رمانت ب ئم ب جځهشتوو و تاز
فرچکمان پو گرتوو و ميراتگري ئمکداري جواني و ميه و
شکمندی و نازاي تي و زرنگي تين. ب قوربان. ش و ش وگارت
شاد و نڅرخيان و نارام بنوو ک ئمشو و تا سدها شوي ديک
هر ه موومان بدار و نڅگر و دږگاوان و پاسواني خت و خوليا و
خيا غاي ل و خون شيرينکاني تين ب درڅايي زمين و
تمن. ه 'قنځس' تاقان و نازاکي هر ه موومان!

(سږرتاي پايزي/۲۰۲۲)

▪ پراوځر:

• قنځس: قنځس (بئنگليزي: Phoenix، گريکي دږين:
Φοῖνιξ، بږفارسى: ققنوس، عږبي: العنقاء)، باڼديکي
خياي و نځفسان نامځز ک بږروارد دځرت ب جځرها
باڼديکي راستځين، باسي لځکراو دځنو داستان
ک نکان عږرب و کو سږرچييکاني سنديباد و داستاني
'هزار و يک شو'، بځگشتي لځنو داستان ږفارسى و رمانى
و گريکي و ميسى و چينيکاندا ه بوو. قنځس، و کو
بچووي باڼديکي پير لځنو داستان کندا چاوي لځکراو.
باڼديکي لځسږ هملککي دځنيشت تاو کو دځتروکت، ل
کاتي تروکاندا ئوځند ب خشيو و ب بچووکي دځخونځت و

پوش و پٺٺاش لڊ دٺوري ځي ڪڍدڪا تٺو ٺاوڻ ڪو پوش ڪان ٺاگر
دٺگرن و ځيشي دٺسوتٺت، جا ٺو بٺچوڻي ڪڍ لڊ هٺلڪڻ ڪڍ
دٺتروڪٺت، پاشانيش دٺبٺتٺو ٺو بٺ دايڪانٺ. ديار ٺ سٺرچاوڻي
ديڪڻ ٺماڙ ٺو ٺو دٺدن ڪڍ خودي " ڦڦڻس " ٺاڪڻ باٺندڻي ڪي
ٺفسووناويي ڪڻ پٺشيني مٺرگي ځي بڪات، گواي ٺ سٺروڻختي
گيانٺا پووش و پٺٺاش ڪڍ دٺڪا تٺو ڪڍ ٺاگر دٺگريت و
ڦڦڻس ڪڻ دٺسووتٺت ٺو پٺرجووڻڪي دٺگمن و ٺفسانٺ ٺامٺز
دٺنٺو ځٺٺٺٺ مٺشي ځيدا ڪڻ زادڻي موعيزي ڪي ٺفسانٺ ٺامٺز
زيندوو دٺبٺتٺو.

- بٺور: سٺر بٺ ځزاني پٺنگڻ، هٺندڻڪ جاريش وٺڪ مٺچڪڻي
پٺنگ چاوي لڊدڪرٺت.
- تٺوار: مٺينڻي باز يان بازی مٺچڪڻ. (سٺرتاي پايڙي/۲۰۲۲)
"شٺري پلڪ زارٺ"